27.9.2022	**Muistio (JULK), jakelu rajoitettu**		
Laatija: ILMAV SUUNPÄÄL			
Vastaanottaja: PE SUUNNOS			
Tiedoksi:			

Aihe: **F-35 valinnasta, sekä FMS-kaupan hinnan syntymekanismi. Valiokuntakuuleminen 28.9.2022**

Viite:
1.) Muistio: FMS-kaupan hinnan syntymekanismi F-35-hankkeen näkökulmasta, F-35 hanke, 14.09.2022, (TL IV)
2.) Tiedote: Lockheed Martin F-35A Lightning II on Suomen seuraava monitoimihävittäjä, Puolustusvoimat & Puolustusministeriö, 10.12.2021 14.30, (Julk)
3.) Muistio (luonnos): F-35 kustannusten kehittyminen, F-35 hanke, 27.09.2022, (TL IV), julkaisematta

F-35 järjestelmän valinnasta; Puolustusvoimat evaluoi tarjottujen kokonaisratkaisujen sotilaallisen suorituskyvyn useissa ja kattavissa sotapeleissä. Puolustusvoimien esitys valittavasta järjestelmästä perustui sotapelien tuloksiin ja arvioon tulevaisuuden kehityspotentiaalista: F-35 läpäisi huoltovarmuuden, teollisen yhteistyön ja kustannusten päätösalueet. F-35-ratkaisu saavutti arvioinnissa sotilaallisen suorituskyvyn osalta suurimman operatiivisen vaikuttavuuden ja parhaan kehityspotentiaalin. Eli;

- F-35-järjestelmän suorituskyky oli toimintaympäristössämme ja asetetuilla vaatimuksilla vaihtoehdoista paras
- Annettuun rahoituskehykseen sovitettu F-35-ratkaisu oli kustannustehokkain.
- F-35 oli hankintahinnaltaan kokonaisuuksista edullisin
- Järjestelmän käyttö- sekä ylläpitokustannukset alittavat asetetun 254 miljoonan euron vuosittaisen kustannusrajan

Hankintaan kuuluu 64 F-35A Block 4 -monitoimihävittäjää, mittava ja monipuolinen olosuhteisiimme mukautettu aseistus sekä tarvittavat koulutus- ja ylläpitoratkaisut, muut liitännäiset järjestelmät sekä ylläpito- ja huoltopalvelut vuoden 2030 loppuun.

- F-35 tarjoukseen sisältyivät tarjoajan esittäminä vaihtoehtoina seuraavat asetyypit: AMRAAM, Sidewinder, SDB I ja II, JDAM-perheen aseistus, JSM ja JASSM-ER.
- Asepaketti tarkentuu hankintaprosessin aikana Suomen optimoidessa sen omiin tarpeisiinsa

Eduskunta on hyväksynyt hävittäjähankkeelle 9,4 miljardin euron tilausvaltuuden, jolla hankitaan Hornetin korvaava järjestelmä sekä 579 miljoonan euron viisivuotisen siirtomäärärahan

- Nyt tehtävä hankinta on arvoltaan noin 8,378 miljardia euroa.
- Monitoimihävittäjien osuus summasta on 4,703 miljardia euroa (→ 1:n koneen hinta ~73,5M€)
- AMRAAM ja Sidewinder osuus 754,6 miljoonaa euroa.
- muut hankittavat järjestelmät sekä vuosien 2025-2030 ylläpito yhteensä 2,920 miljardia euroa
- muiden projektikustannusten kustannus on yhteensä 777 miljoonaa euroa.
- Myöhemmin tehtäviä sopimuksia ja sopimusmuutoksia varten on varattu 823,8 miljoonaa euroa

FMS-sopimus (Letter of offer and acceptance, LOA) on verrannollinen hankintatoimeksiantoon. Toimeksiannossa määritellään hankinnan sisältö ja hankintaan varattava rahoitus. (Joint Program Office, JPO) toimii neuvottelevana osapuolena edustaen Suomea varsinaisia hankintasopimuksia laadittaessa (Yhdysvaltain hallinnon ja teollisuuden välillä). Hankintasopimukset laaditaan vuosittaisina hankintaerinä, joihin kerätään kaikki hankintaan osallistuvat asiakkaat. Yhdysvaltain hallinto ei saa tehdä FMS-kauppaa tappiolla tai voitolla,

Yhdysvaltain hallinto määrittää LOA-sopimuksen hinnan tarjoushetkellä käytössä olevan hintatiedon perusteella.

- hintatietoon sisältyy Yhdysvaltain hallinnon laskema indeksikustannus arvioidun toimitusaikataulun perusteella.
- Suomen F-35 LOA (FI-D-SAB) -sopimuksen perusteena on ollut noin 2% vuosittainen kallistuma.
- Suomen F35 koneet toimitetaan LOA-sopimuksen mukaisesti tuotantoeristä Lot 17-22.
- Toimitusvuodet Suomelle ovat 2025-2030
- Hävittäjien yksikköhinta tulee todennäköisesti olemaan jokaisessa tuotantoerässä hieman erilainen.

F35 -hankkeessa on olemassa hintariski ennakoitua nopeammasta inflaatiosta ja valuuttakurssimuutoksista johtuen.

- sopimukseen on hinnoiteltu suorituskyky-/järjestelmäkokonaisuus, ei pelkät hävittäjäkoneet.
- Tämän hetken näkymän mukaan LOA-sopimukseen sidottu rahoitus mahdollistaa vaatimusten mukaisen suorituskykykokonaisuuden hankinnan.

Uutisoinnista; F35 -hankkeen käsityksen mukaan Suomen Kuvalehdessä esitetty hinta perustuu väärinymmärrykseen Yhdysvaltojen budjettiluvuista ja –käytännöistä.

- Artikkelissa kuvattu 7,6 mrd. dollarin lisäys F-35 -koneiden hankintasopimukselle ei pääosin johdu koneiden yksikköhintojen noususta.
- Kyseessä ei ole rahoituksen lisääminen jo tilattujen koneiden valmistamiseen, vaan uuden valmistuserän (hankintaerä Lot 15) lisääminen jo olemassa olevalle hankintasopimukselle.
- Eli sopimuksen puitteissa valmistettavien lentokoneiden määrää ja vastaavasti sopimuksen arvoa kasvatetaan.
- Puolustusvoimat ei julkisesti kommentoi toisten maiden koneiden, tai aiempien tuotantoerien hintaa.

Julkisuudessa esitetyistä Yhdysvaltojen hallinnon sopimushinnoista ei voida myöskään vetää suoraa johtopäätöstä koneen yksikköhinnoista. F-35A -koneiden hintakehitys edellisten vuosien aikana on ollut laskeva tuotantoprosessin ja tuotannon volyymin kehittymisen, sekä USA:n hallinnon hankintasopimusten rakenteen muutoksien (hankintaerien suuruus) ansiosta. Vallitsevasta tilanteesta johtuen muut puolustusmateriaalin hintakehitykseen vaikuttavat tekijät aiheuttavat tällä hetkellä hinnan korotuspaineita (energia, työvoima, raaka-aineet, Covid-19).

F-35 ohjelmalle on rakennettu elinkaarikustannustenhallintamekanismi, Cost Reduction Initiatives (CRI). Tämän ohjelman säästökohteet koskevat koneen koko elinkaarta, ja kaikkia F-35 -käyttäjiä, eivät ainoastaan Suomea. Sen etenemistä ei tässä vaiheessa voida tarkkaan arvioida.

Lopuksi

- Suomeen ensimmäiset koneet toimitetaan 2025, ne ovat hankintaerää Lot17 ja niiden hankintasopimuksesta Yhdysvallat neuvottelee toimittajan kanssa.
- Suomen F-35-hanke keskustelee jatkuvasti Yhdysvaltain hallinnon kanssa koneen hankintahinnan kehittymisestä.

--

Lisätty 3.10. → Kuulemisessa 28.9. edustaja Hännisen esittämään kysymykseen vastausluonnos:
Hänninen: a) Mikä on todellinen F35 hankintakustanne, b) ostaako Suomi hävittäjä ja puolustaa niillä Viron ilmatilaa, c) entä pysyvien tukikohtien perustaminen.

Vastausluonnokset (Joukas), joita ei ehditty antaa tilaisuuden päättyesssä:
a) Tämä muistio vastaa kysymykseen
b) NATO on kollektiivisen puolustuksen liitto. Suomen ollessa jäsen, Puolustusvoimat antaa päätettyjen suorituskykyvaatimuksien ja operointivaatimuksen mukaisen kontribuution, suunnitteluvaiheessa ei esteitä ole määritetty. Puolustusvoimat toteuttaa sille annetut tehtävät myös kollektiivisessa puolustuksessa. Mikäli Suomelle määritetään kolmannen osapuolen ilmatilan valvomisen vastuu, niin lähtökohta on se, että tehtävä toteutetaan. Saatava hyöty on kansallinen, koska osana liittoumaa ei ole olemassa pelkästään Suomen puolustusta, vaan tuloksena on kollektiivinen turvallisuus kokonaisuutena.
c) Ei kannanottoa

Pvm ja allekirjoitus 27.9.2020 Eversti Saku Joukas, ILMAV SUUNPÄÄL

ESIMIEHEN TOIMENPITEET:

Esitellään henkilökohtaisesti		Lisäinformaation tarve – muistio		
Ei aiheuta toimenpiteitä		Lisäinformaation tarve – esittely		
Toteutetaan esitetyllä tavalla		Muu		